

Sygn. akt XII C 173/19

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 sierpnia 2019 r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu XVIII Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący - SSO Iwona Godlewska

Protokolant - stażysta Joanna Paluszyńska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 26 lipca 2019 r. w Poznaniu

sprawy z powództwa **T. Ś.**

przeciwko **Skarbowi Państwa – Dyrektorowi Zakładu Karnego we W.**

o zapłatę

1. oddała powództwo,
2. nie obciąża powoda kosztami procesu.

SSO Iwona Godlewska

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 29 stycznia 2019 r. powód T. Ś. wniósł przeciwko Skarbowi Państwa - Dyrektorowi Zakładu Karnego we W. o zasądzenie na jego rzecz kwoty 100.000 zł tytułem zadośćuczynienia za naruszenie dóbr osobistych. Wskazał, że od dnia 3 października 2018 r. został osadzony w celi 125 oddział IB, w której nie ma godnych warunków do odbywania kary. Zaznaczył, że w celi panuje wilgoć, na ścianach jest grzyb a w kącie sanitarnym wentylacja umieszczona jest wewnątrz pomieszczenia z której wydobywa się nieprzyjemny zapach. Dodał również, że okna są wypaczone i nie ma możliwości ich zamknięcia a do tego z materaca na którym śpi, czuć niemiłą woń. Jednocześnie wniósł o zwolnienie go z ponoszenia kosztów sądowych.

Postanowieniem z dnia 21 marca 2019 r. Sąd zwolnił powoda od kosztów sądowych w całości.

Pismem procesowym z dnia 23 maja 2019 r. powód wniósł o przydzielenie mu obrońcy z urzędu.

Postanowieniem z dnia 3 czerwca 2019 r. Sąd oddalił wniosek powoda o ustanowienie pełnomocnika z urzędu.

W odpowiedzi na pozew pozwany wniósł o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów postępowania, wskazując że twierdzenie pozwu są gołosłowne i bezpodstawne oraz nieprawdziwe. Pozwany zaprzeczył aby powód poniósł szkodę na dobrach osobistych na skutek niezapewnienia mu odpowiednich warunków bytowych odbywania kary. Oświadczył, że warunki bytowe osadzonych realizuje zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami prawa. Wskazał również, że powód naruszając porządek prawny miał świadomość, że zostanie mu wymierzona kara, z uwagi na powszechnie znane skromne warunki pobytu w jednostkach penitencjarnych będzie odbywał karę pozbawienia wolności w takich właśnie warunkach.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny :

Powód T. Ś. od października 2018 r. przebywa w Zakładzie Karnym we W., gdzie odbywa karę pozbawienia wolności.

Okoliczności bezsporne oraz dowód: zeznania powoda k.91.

Do końca lutego 2019 r. przebywał w celi 125 na oddziale I B w której były niesprawne żarówki, na ścianach powstawał czarny grzyb, a z poplamionego materaca na którym spał powód, biła nieprzyjemna woń. Pomimo stosowania prześcieradła, przykry zapach przebijał się. Okna zamontowane w celi są nieszczelne i nie można ich domknąć co powoduje, że w okresie zimowym pomimo małego kaloryfera w pomieszczeniu jest zimno. W kącie sanitarnym znajdującym się w celi 125 nie ma odpowiedniej wentylacji, co powoduje wydobywanie się nieprzyjemnego zapachu. Z materaców wychodzą pluskwy, a stosowane płyny okazały się nieskuteczne.

Dowód: zeznania powoda k. 91-92.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie zgromadzonych w sprawie dokumentów, zeznań świadków, a także zeznań powoda.

Sąd dał wiarę zgromadzonym w aktach sprawy dokumentom, mając w szczególności na względzie, iż żadna ze stron nie kwestionowała ich wiarygodności, ani też nie naprowadziła żadnych środków dowodowych, które mogłyby tę wiarygodność podważyć. Sąd nie dopatrywał się podstaw do powzięcia z urzędu jakichkolwiek wątpliwości wobec tychże dowodów z dokumentów.

Sąd dał wiarę w całości zeznaniom powoda, albowiem okazały się wiarygodne i zgodne z zeznaniami świadka. Zeznania powoda, iż w celi panuje grzyb poprzez nieodpowiednią wentylację i nie domykające się okna a także iż, z materaca na którym śpi powód bije nieprzyjemna woń Sąd uznał za prawdziwe. Powód mówił konkretnie i nie plątał się w swoich wyjaśnieniach.

Zeznania świadka A. S., który przebywał z powodem przez 4 miesiące w celi 125 na oddziale IB, również okazały się wiarygodne, albowiem potwierdził istniejące okoliczności na jakie powoływał się powód. Zeznał, iż w celi 125 nie było kratki wentylacyjnej a zastosowana wentylacja była skierowana do wewnątrz pomieszczenia. Podał, iż okna były wypaczone i ciężko było je zamykać, dlatego zawiązywali je gumką. Dodał również, że grzybicę która powstała na ścianach do wysokości 1m 20 cm próbowali zmywać gorącą wodą i pomimo kilkukrotnych zgłoszeń odbyła się wizyta Dyrektora, lecz problem został zignorowany. Na końcu swoich zeznań wskazał, że materace na łóżkach są w opłakanym stanie i przebija się przez nie woń grzybiczy, a pojawiających się pluskw nie można wytępić.

Sąd nie uznał za wiarygodnych dokumentów prywatnych, które pochodziły od pozwanego, albowiem pochodziły one od strony i stanowiły własną opinię o warunkach bytowych jakie panowały w celi 125 na oddziale IB.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Powód domagał się w niniejszej sprawie odszkodowania w łącznej wysokości 100.000zł, za zadośćuczynienie za naruszenie dóbr osobistych w postaci niegodnych warunków do odbywania kary pozbawienia wolności.

Powód podstaw swojego żądania upatrywał w przepisach art. 23 k.c., art. 24 § 1 k.c., art. 417 k.c. w wz. z art. 448 k.c., art. 77 konstytucji RP oraz art. 3 Konwencji Praw Człowieka, a także art. 110 § 2 k.k.w.

Z uwagi na podnoszone przez powoda zarzuty dotyczące niegodnych warunków do odbywania kary pozbawienia wolności, w pierwszej kolejności wskazać należy na przepis art. 23 k.c., zgodnie z którym dobra osobiste człowieka, jak w szczególności zdrowie, wolność, cześć, swoboda sumienia, nazwisko lub pseudonim, wizerunek, tajemnica korespondencji, nietykalność mieszkania, twórczość naukowa, artystyczna, wynalazcza i racjonalizatorska, pozostają pod ochroną prawa cywilnego niezależnie od ochrony przewidzianej w innych przepisach. W myśl art. 24 § 1 k.c., ten czyje dobro osobiste zostaje zagrożone cudzym działaniem, może żądać zaniechania tego działania, chyba, że nie jest ono bezprawne. W razie dokonanego naruszenia może on także żądać, ażeby osoba, która dopuściła się naruszenia, dopełniła czynności potrzebnych do usunięcia jego skutków, w szczególności, ażeby złożyła oświadczenie odpowiedniej treści i w odpowiedniej formie. Na zasadach przewidzianych w kodeksie cywilnym może on również

żądać zadośćuczynienia pieniężnego lub zapłaty odpowiedniej sumy pieniężnej na wskazany cel społeczny. Zasady te określone zostały w przepisach kodeksu cywilnego, w tym m. in. w art. 417 § 1 k.c. i art. 448 k.c.

W odniesieniu do naruszeń czynem niedozwolonym dóbr osobistych art. 448 k.c. stanowi, że w razie naruszenia dobra osobistego sąd może przyznać temu, czyje dobro zostało naruszone, odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę. Z powyższego unormowania wynika, że przyznanie zadośćuczynienia pieniężnego jest jedynie uprawnieniem sądu orzekającego, a nie jego obowiązkiem.

Aby przypisać jakiegokolwiek podmiotowi (w tym Skarbowi Państwa) odpowiedzialność z tytułu czynu niedozwolonego muszą zostać spełnione łącznie trzy przesłanki: powstanie szkody - uszczerbku w dobrach osoby poszkodowanej; szkoda spowodowana być musi przez zachowanie (działanie/zaniechanie) określonego podmiotu; pomiędzy szkodą, a zachowaniem podmiotu potencjalnie odpowiedzialnego musi zaistnieć związek przyczynowy.

Czyn sprawcy pociągający za sobą odpowiedzialność cywilną musi być bezprawny, a więc niezgodny z obowiązującymi zasadami porządku prawnego. Dla oceny odpowiedzialności cywilnej z tytułu czynu niedozwolonego koniecznym jest wykazanie rzeczonych powyżej przesłanek odpowiedzialności. Bezprawnym jest każde działanie naruszające dobro osobiste, jeżeli nie zachodzi żadna ze szczególnych okoliczności usprawiedliwiających je. Do okoliczności wyłączających bezprawność naruszenia dóbr osobistych na ogół zalicza się działanie w ramach porządku prawnego, tj. działanie dozwolone przez obowiązujące przepisy prawa, wykonywanie prawa podmiotowego, zgodę pokrzywdzonego (ale z zastrzeżeniem uchylecia jej skuteczności w niektórych przypadkach) oraz działanie w ochronie uzasadnionego interesu.

Mając na względzie, iż zadośćuczynienie dochodzone przez powoda, wiązać się miało ze szkodą niemajątkową na jego osobie, powód zobligowany był do wskazania, na czym owa szkoda miałaby polegać, wykazania jej wystąpienia, a nadto - poza wykazaniem samej zasady odpowiedzialności - do wykazania, że wysokość dochodzonego zadośćuczynienia uzasadniona jest rozmiarem krzywd.

Jedną z podstawowych powinności nowożytnego państwa prawa jest zagwarantowanie humanitarnych warunków odbywania kary pozbawienia wolności. Zgodnie z art. 10 ust. 1 ratyfikowanego przez Polskę Międzynarodowego Paktu Praw Osobistych i Publicznych z dnia 19 grudnia 1966 r. (Dz. U. z 1977 r. Nr 38 poz. 167 i 169), każda osoba pozbawiona wolności będzie traktowana w sposób humanitarny i z poszanowaniem przyrodzonej godności człowieka. Z kolei art. 3 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności (Dz. U. z 1993 r. Nr 61 poz. 284 ze zm.), której Polska jest sygnatariuszem, stanowi, że nikt nie może być poddany torturom ani nieludzkiemu lub poniżającemu traktowaniu lub karaniu. Te normy prawa międzynarodowego znajdują swoje odpowiedniki w art. 40 i 41 ust. 4 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Wszystkie one w sposób niewątpliwy nakładają na władzę publiczną wskazany obowiązek zapewnienia osobom osadzonym w zakładach karnych humanitarnych warunków odbywania kary pozbawienia wolności, nie naruszających godności ludzkiej.

Jednym z aspektów dostosowania prawa polskiego do ww. wymogów było wprowadzenie do porządku prawnego art. 110 § 2 k.k.w. zgodnie z którym, powierzchnia w celi mieszkalnej, przypadająca na skazanego, wynosi nie mniej niż 3 m². Cele wyposaża się w odpowiedni sprzęt kwaterunkowy zapewniający skazanemu osobne miejsce do spania, odpowiednie warunki higieny, dostateczny dopływ powietrza i odpowiednią do pory roku temperaturę, według norm określonych dla pomieszczeń mieszkalnych, a także oświetlenie odpowiednie do czytania i wykonywania pracy.

Mając na uwadze powyższe stwierdzić należało, że zgodnie z przedstawionym powyżej stanowiskiem powód ma obowiązek jedynie wskazać dolegliwości związane z odbywaniem kary pozbawienia wolności i uzasadnić ich związek z dochodzonym roszczeniem. Pozwany zaś dla uwolnienia się od odpowiedzialności musi wykazać, że warunki odbywania kary odpowiadały normom i nie mogło dojść do naruszenia dóbr osadzonego na skutek warunków odbywania kary pozbawienia wolności.

Przy ocenie, czy doszło do naruszenia dobra osobistego, decydujące znaczenie ma nie subiektywne odczucie danej osoby, ale to, jaką reakcję wywołuje naruszenie w racjonalnym społecznym odbiorze. Należy więc przyjmować

koncepcję obiektywną naruszenia dobra osobistego w kontekście całokształtu okoliczności sprawy (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 października 2001 r., V CKN 195/01, LEX nr 53107). W podobnym tonie wypowiedział się Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 11 marca 1997 r. (III CKN 33/97, OSNC z 1997 r. Nr 6-7, poz. 93), który orzekł, że ocena czy nastąpiło naruszenie dobra osobistego, jakim jest stan uczuć, godność osobista i nietykalność cielesna (art. 24 § 1 k.c.) nie może być dokonana według miary indywidualnej wrażliwości zainteresowanego.

W ocenie Sądu, w toku postępowania został wykazany fakt, że cela 125 w oddziale IB, w której przebywał powód od października 2018 r. do końca lutego 2019 r. miała pewne niedogodności bytowe, jak np. powstający grzyb na ścianie, nieodpowiednia wentylacja czy poplamione materace z których ulatniał się nieprzyjemny zapach. Niemniej jednak powód nie wykazał szkody niemajątkowej przejawiającej się w określonych dolegliwościach, a które miały wynikać z nieodpowiednich warunków sanitarnych, czy uniemożliwienia zachowania higieny osobistej. Nadto powód nie wykazał faktu utraty zdrowia psychicznego i fizycznego w związku z podnoszonymi niedogodnościami.

Wskazać przede wszystkim należy że, pobyt w zakładzie karnym wiąże się z naturalnymi dolegliwościami i ograniczeniami w postaci pogorszenia standardu życia, z czym osadzony musi liczyć się trafiając tam.

Warto w tym miejscu przytoczyć pogląd, jaki został ukształtowany w dorobku Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. Otóż przy ustalaniu, czy warunki pobytu w zakładzie karnym przekraczają zakres dolegliwości uzasadniających stwierdzenie, że nastąpiło naruszenie art. 3 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, Trybunał posługuje się kryterium tzw. kumulatywnej oceny zaistniałych warunków. Polega ono na kompleksowej ocenie wszelkich aspektów warunków oraz rygorów pobytu takich jak powierzchnia celi, liczba osób w celi, warunki sanitarne, możliwość zapewnienia minimum prywatności, ilość czasu spędzanego poza celą, możliwość pracy, czas i częstotliwość zajęć sportowych i rekreacyjnych, wiek, płeć osadzonych, ich prawidłowy dobór i wiele innych okoliczności. Zastosowanie tego kryterium ma to znaczenie, że braki i nieprawidłowości w jednej z wymienionych okoliczności, jeżeli są "zrekompensowane" pewnymi udogodnieniami w zakresie innych, nie muszą powodować oceny negatywnej i stwierdzenia naruszenia praw człowieka.

Sąd wziął również pod uwagę specyficzną sytuację w jakiej znajdował się powód, mianowicie sytuacji będącej konsekwencją postępowania karnego i skazania powoda prawomocnym wyrokiem na karę pozbawienia wolności. W ocenie Sądu osoba popełniająca przestępstwo musi liczyć się w konsekwencji z ograniczeniami nałożonej na nią kary, w szczególności kary pozbawienia wolności. W naturalny sposób ochrona dóbr osobistych takiej osoby ulega w ten sposób ograniczeniu poprzez dolegliwość wymierzoną wyrokiem. Osoba pozbawiona wolności musi liczyć się z pogorszeniem warunków życia, w tym mieszkaniowych oraz związanych z ogólną egzystencją materialną. Jednocześnie swoim czynem stawia się ona w gronie skazanych, dla których często dobra osobiste nie są znaczącą wartością. Wskazane wyżej ograniczenia nie mogą oczywiście naruszać warunków odbywania kary oraz być sprzeczne z celami kary. Oczywistym jest, że godność ludzka jest przyrodzonym dobrem każdego człowieka i powinna podlegać ochronie bez względu na jego zachowanie. Jeżeli więzień sam dopuszczał się czynów godzących w cudzą wolność bądź mienie można zasadnie przypuszczać, że jest osobą mniej wrażliwą na naruszenie tego typu dóbr.

Mając na uwadze powyższe, Sąd doszedł do wniosku, że biorąc pod uwagę fakt, że odbywanie kary pozbawienia wolności związane jest z pewnymi niedogodnościami bytowymi, a także, że w niniejszej sprawie niedogodności, którym podlegał powód nie przekraczały granic humanitarnego traktowania, brak jest podstaw do uznania powództwa w całości.

Żądanie powoda jest przede wszystkim wygórowane i nieadekwatne do doznanych krzywd. Z opisanych okoliczności, nie wynika aby warunki bytowe w jakich znajdował się powód godziłyby w jego dobra osobiste w taki sposób, że koniecznym byłoby zasądzenie jakiegokolwiek kwoty.

Żądanie powoda jest również sprzeczne z zasadami współżycia społecznego. Koszty jego pobytu opłaciło przecież społeczeństwo. Społeczeństwo polskie jest na tle innych społeczeństw europejskich biedne i zapewne z tego powodu nie zawsze warunki panujące w zakładach karnych, ale także w domach pomocy społecznej, szpitalach, internatach szkolnych, domach dziecka, odpowiadają oczekiwaniom ich „pensjonariuszy”. Bogactwo poszczególnych społeczeństw

bierze się z ciężkiej, konstruktywnej pracy jego członków. Zatem także powód, miał w toku swojego dotychczasowego życia i ma w dalszym ciągu, wpływ na budowanie tego bogactwa, a tym samym pośrednio wpływ na panujące ww. instytucjach warunki socjalno - bytowe; winien jedynie wyrzec się podejmowania działań kolidujących z prawem i podjąć pracę.

Zadośćuczynienie byłoby płacone przez Skarb Państwa tj. z majątku gromadzonego przez całe społeczeństwo, a w tym ofiary przestępstw osób odbywających karę, co z całą pewnością narusza zasady współżycia społecznego i leżałoby w sprzeczności z powszechnym poczuciem sprawiedliwości.

W tym stanie rzeczy przedmiotowe roszczenie ocenić należy jako nie zasługujące na uwzględnienie w całości.

Mając na uwadze powyższe Sąd w punkcie 1 wyroku oddalił powództwo.

W punkcie 2, stosownie do wydanego w trakcie postępowania postanowienia z dnia 21 marca 2019 r., sąd nie obciążył powoda kosztami procesu.